

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Soliditeten i pensjonskassene

per 30. juni 2020

DATO:
11.09.2020

Innhold

1	Sammendrag	4
2	Markedsutvikling	4
3	Solvenskapitaldekning	5
3.1	Solvenskapitaldekning	5
3.2	Solvenskapitaldekning uten bruk av overgangsregelen	6
4	Solvenskapitalkrav	6
4.1	Samlet solvenskapitalkrav	6
4.2	Markedsrisiko	8
4.3	Livsforsikringsrisiko	10
5	Ansvarlig kapital	11
6	Metodevedlegg	13

1 Sammendrag

Rapporten gir en oversikt over soliditetssituasjonen i pensjonskassene basert på det forenklede solvenskapitalkravet per 30. juni 2020. Rapporten inneholder opplysninger om pensjonskassenes solvenskapitaldekning, solvenskapitalkrav og ansvarlige kapital.

Alle pensjonskassene oppfylte det forenklede solvenskapitalkravet per 30. juni 2020. Solvenskapitaldekningen for pensjonskassene samlet var 184 prosent, opp fra 179 prosent per 31. mars 2020. Fra 31. desember 2019 var det en nedgang i solvenskapitaldekningen på 4 prosentpoeng.

Utbruddet av koronaviruset medførte en markant nedgang i aksjemarkedene i første kvartal og kraftige pengepolitiske tiltak i mange land bidro til betydelige fall i risikofri rente. I andre kvartal falt rentene ytterligere, mens de globale aksjemarkedene til en viss grad, og aksjemarkedet i USA i stor grad, hentet seg inn igjen.

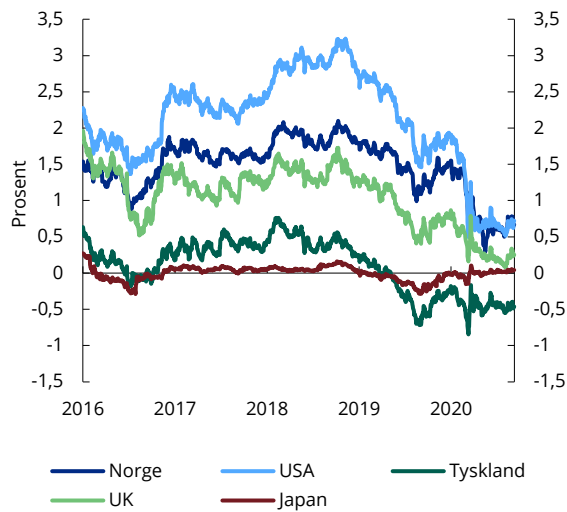
Solvenskapitalkravet er basert på en stresstest, og er en forenklet versjon av Solvens II-regelverket. Det gjøres oppmerksom på at definisjonen av solvenskapitalkrav, ansvarlig kapital og solvenskapitaldekningen ble endret med virkning fra 1. januar 2019, noe som gjør at tall før og etter denne datoen ikke er direkte sammenlignbare. For nærmere informasjon om regelverket for det forenklede solvenskapitalkravet, se metodeomtalen i kapittel 6.

I tillegg til det forenklede solvenskapitalkravet, er pensjonskassene underlagt krav til solvensmargin (Solvens I) som rapporteres til Finanstilsynet årlig. Dette er et felles-europeisk soliditetskrav (minsteharmoniseringskrav), men solvensmarginkravet er lite risikosensitivt og dekker utelukkende risiko på passivasiden, selv om det også stilles krav til nødvendig solvensmarginkapital. Denne rapporten omtaler ikke solvensmargindekningen etter Solvens I.

2 Markedsutvikling

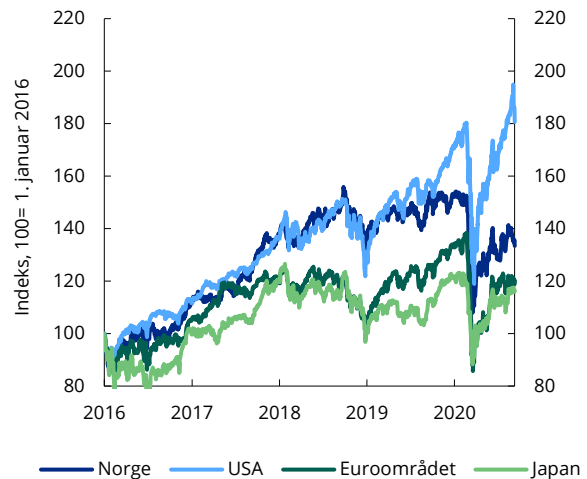
- Siden mars har markedene vært preget av stor usikkerhet som følge av koronaviruset og tiltakene i mange land for å dempe spredningen. De globale vekstutsiktene er svekket hittil i 2020 og kraftige pengepolitiske tiltak i mange land har ført til en nedgang i lange statsrenter, se figur 2.1. Den norske tiårige statsobligasjonsrenten var 0,67 prosent per 7. september 2020, ned fra 1,55 prosent ved utgangen av 2019 og opp fra 0,60 prosent per 30. juni 2020. Swaprenten, som legges til grunn som diskonteringsrente under Solvens II, har hatt en tilsvarende utvikling.
- Aksjemarkedene falt betydelig i mars, men hadde til en viss grad hentet seg inn igjen ved utgangen av første halvår, se figur 2.2. Siden utgangen av første halvår har hovedindeksen på Oslo Børs økt 7 prosent, og var per 7. september 2020 12 prosent lavere enn ved årsskiftet.

Figur 2.1. Rente på 10-årige statsobligasjoner

Kilde: Thomson Reuters
Siste observasjonsdato: 07.09.2020

Figur 2.2. Aksjeindekser (MSCI) for utvalgte områder

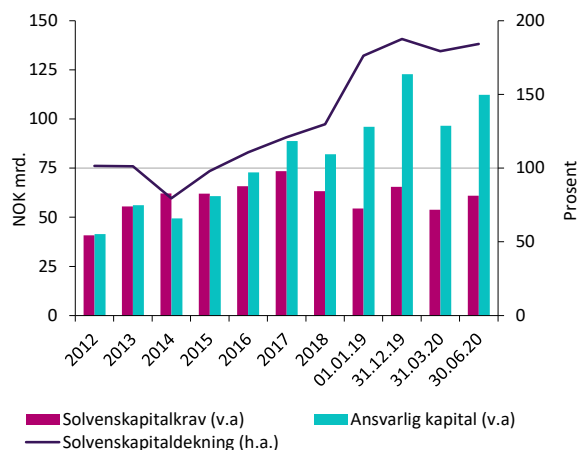
Kilde: Thomson Reuters
Siste observasjonsdato: 07.09.2020

3 Solvenskapitaldekning

3.1 Solvenskapitaldekning

- Den samlede solvenskapitaldekningen for pensjonskassene var 184 prosent per 30. juni 2020, opp fra 179 prosent per 31. mars 2020, men ned fra 188 prosent per 31. desember 2019, se figur 3.1.
- En økning i kursreguleringsfondet på 17 mrd. kroner, til 43 mrd. kroner, og en betydelig resultatforbedring fra første kvartal var hovedårsakene til bedringen i soliditeten i andre kvartal. I motsatt retning virket rentenedgangen i andre kvartal, som bidro til økte avsetninger og redusert kapital i gruppe 1.
- Alle pensjonskassene oppfylte solvenskapitalkravet per 30. juni 2020.
- For private og kommunale pensjonskasser var den samlede solvenskapitaldekningen hhv. 188 prosent og 179 prosent per 30. juni 2020, opp fra hhv. 184 prosent og 173 prosent per 31. mars 2020. Per 31. desember 2019 hadde private og kommunale pensjonskasser en dekningsprosent på hhv. 190 prosent og 178 prosent.

Figur 3.1. Solvenskapitaldekning i pensjonskassene samlet*

* Før 1. januar 2019 var det ikke krav om en dekningsprosent over 100

3.2 Solvenskapitaldekning uten bruk av overgangsregelen

- For pensjonskassene samlet var solvenskapitaldekningen 163 prosent uten overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger per 30. juni 2020, ned fra 167 prosent per 31. mars og ned fra 184 prosent per 31. desember 2019.
- Private og kommunale pensjonskasser hadde en solvenskapitaldekning uten overgangsregelen på hhv. 163 prosent og 165 prosent per 30. juni. Både private og kommunale pensjonskasser hadde en solvenskapitaldekning uten overgangsregelen på 167 prosent per 31. mars (ned fra hhv. 187 prosent og 179 prosent ved utgangen av 2019).
- Overgangsregelen økte den ansvarlige kapitalen for private og kommunale pensjonskasser med hhv. 8,8 og 3,8 mrd. kroner per 30. juni. Per 31. mars var de tilsvarende tallene 5,3 og 1,2 mrd. kroner. Nedgangen i risikofri rente i andre kvartal var hovedårsaken til at overgangsregelen hadde større effekt per 30. juni enn per 31. mars 2020 og ved utgangen av fjoråret.
- 43 private og 27 kommunale pensjonskasser hadde effekt av overgangsregelen, mot 35 private og 15 kommunale pensjonskasser per 31. mars.
- Overgangsregelen har særlig stor betydning for private pensjonskasser med høy andel fripoliser og høy grunnlagsrente. Slike pensjonskasser vil være særlig påvirket av fall i rentenivået og vedvarende lave renter fordi de ikke kan kompensere ved å øke rentegarantipremien.
- 15 pensjonskasser oppfylte ikke solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen per 30. juni 2020. Per 31. mars var det 12 pensjonskasser som ikke oppfylte solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen.

4 Solvenskapitalkrav

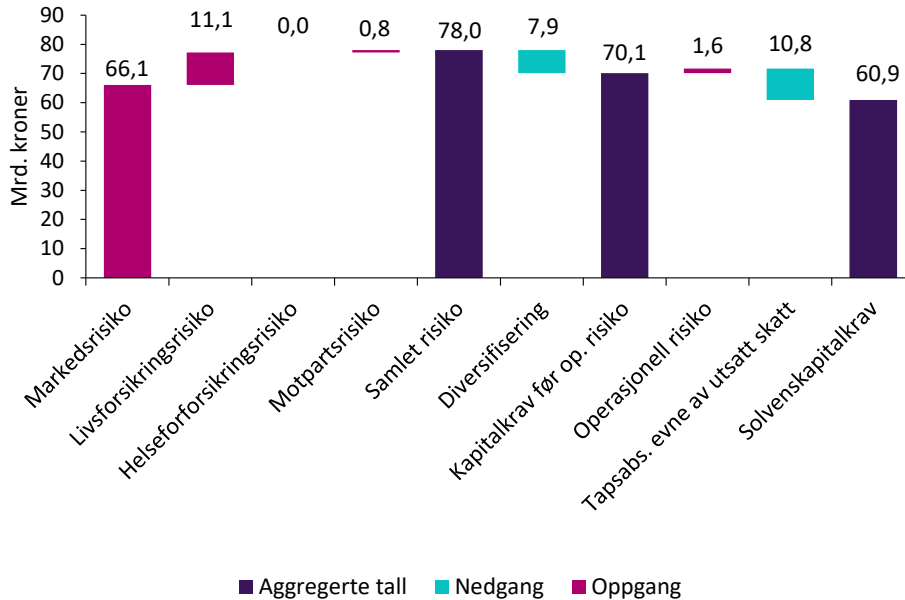
4.1 Samlet solvenskapitalkrav

- Solvenskapitalkravet for pensjonskassene samlet var 61 mrd. kroner per 30. juni 2020, opp fra 54 mrd. kroner per 31. mars 2020, se figur 4.1. Den største risikoen er markedsrisiko, som utgjorde 83 prosent av samlet risiko før diversifiseringseffekter (opp fra 78 prosent per 31. mars

2020). Livsforsikringsrisiko var den nest største risikoen med 14 prosent (ned fra 19 prosent per per 31. mars).

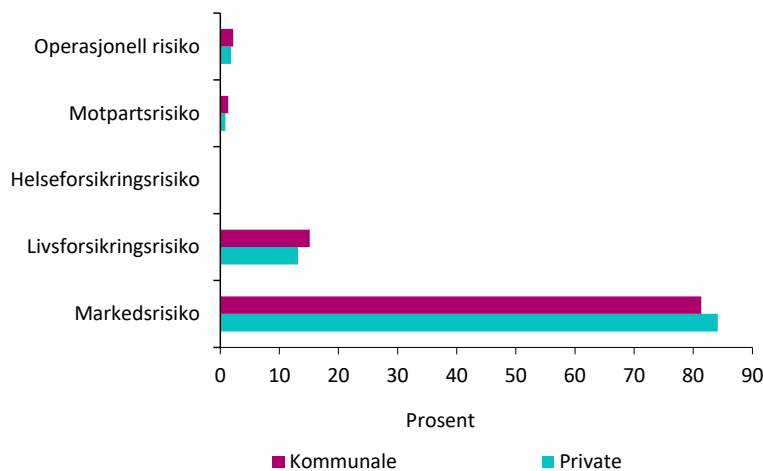
- Diversifiseringseffektene medførte en reduksjon i summen av de partielle kapitalkravene for de fire risikoområdene på 11 prosent. Det beregnes også et kapitalkrav for operasjonell risiko, som ga et påslag på 2 prosent av solvenskapitalkravet (samlet risiko). Videre tas det hensyn til tapsabsorberende effekt av utsatt skatt som reduserte solvenskapitalkravet med 15 prosent.

Figur 4.1. Bidrag til solvenskapitalkravet for pensjonskasser samlet per 30. juni 2020

- Markedsrisikoen er noe større for private enn for kommunale pensjonskasser, se figur 4.2.

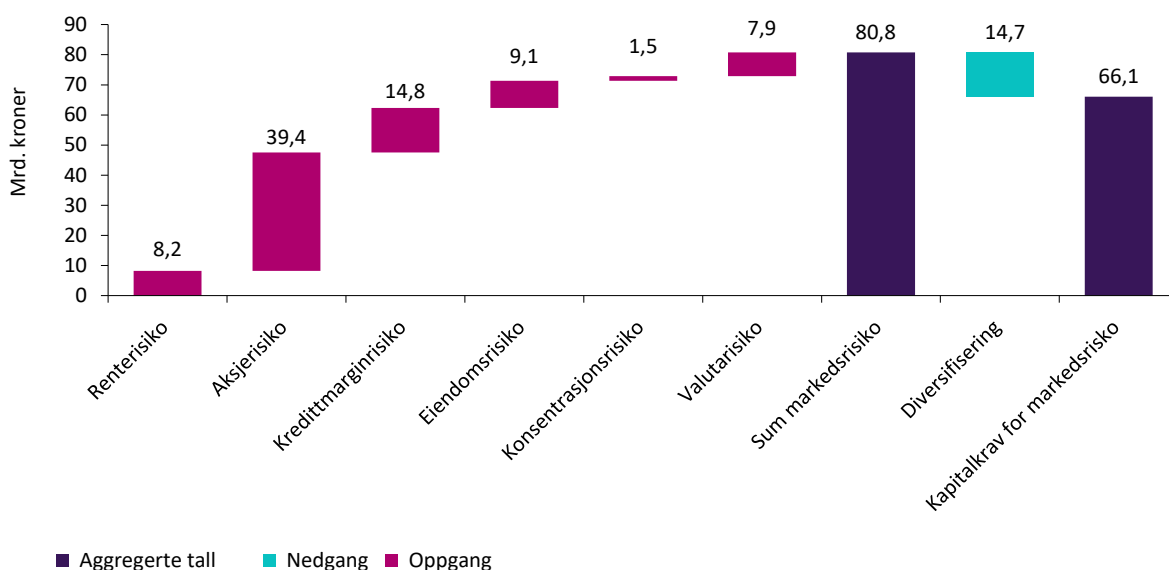
Figur 4.2. Fordelingen av samlet risiko for private og kommunale pensjonskasser per 30. juni 2020

4.2 Markedsrisiko

- Solvenskapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskassene samlet var 66 mrd. kroner per 30. juni 2020, opp fra 56 mrd. kroner per 31. mars 2020. Kapitalkravet for aksjerisiko, som er den klart største markedsrisikoen for pensjonskassene, økte med 8 mrd. kroner i andre kvartal til 39 mrd. kroner, se figur 4.3. Det var fortsatt lavere enn ved utgangen av 2019 da det var 46 mrd. kroner. Som andel av samlet markedsrisiko før diversifisering økte aksjerisikoen fra 45 prosent til 49 prosent, se figur 4.4 (53 prosent ved utgangen av 2019). Økningen i aksjerisiko i andre kvartal har bl.a. sammenheng med en økning i markedsverdien på aksjeporteføljen på 14 mrd. kroner og et noe høyere aksjestress.¹

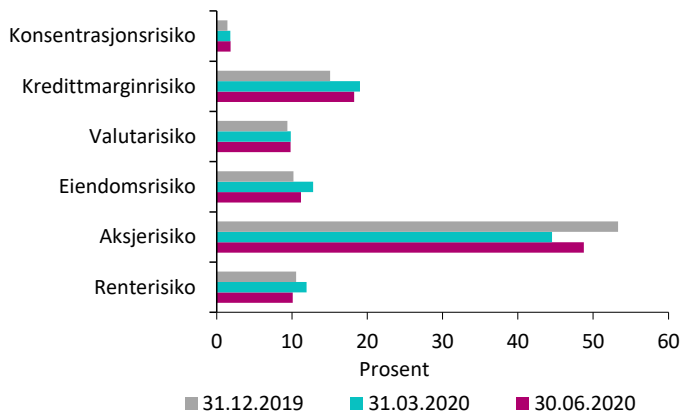
Figur 4.3. Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskasser samlet per 30. juni 2020

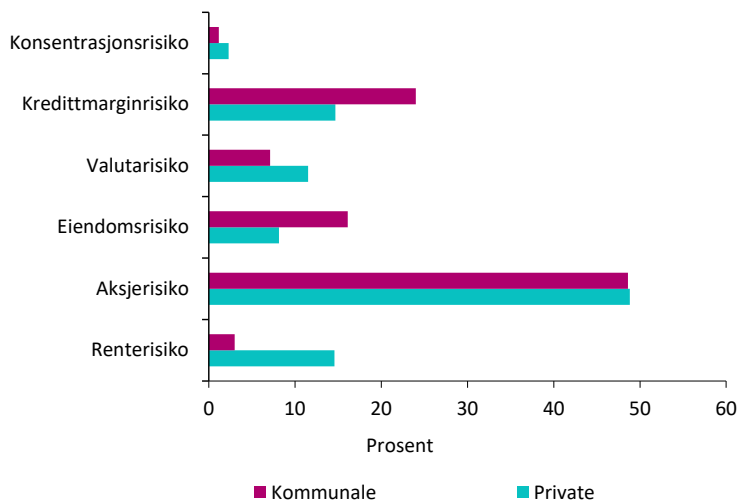
- Kredittmarginrisiko utgjorde den nest største markedsrisikoen per 30. juni 2020 med 18 prosent, etterfulgt av eiendomsrisiko med 11 prosent. Kredittmarginrisiko (spreadrisiko) er risikoen for endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner mv. og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader. Eiendomsrisikoen er bl.a. knyttet til investeringer i eiendomsdøtre, direkteide eiendommer og eiendomsfond.
- Aksjerisikoen utgjør 49 prosent av samlet risiko for både private og kommunale pensjonskasser. Renterisikoen er klart størst for private pensjonskasser, mens både kredittmarginrisikoen og eiendomsrisikoen er større for kommunale enn private pensjonskasser, se figur 4.5.

¹Aksjeprissjokket økte fra 29 prosent for børsnoterte aksjer i OECD-land og 39 prosent for øvrige aksjer ved utgangen av mars til hhv. 32 prosent og 42 prosent per 30. juni 2020. Ved utgangen av 2019 var aksjeprissjokket 39 prosent for børsnoterte aksjer i OECD-land og 49 prosent for øvrige aksjer. Justeringsmekanismen i aksjeprissjokket innebærer at sjokket endres fra kvartal til kvartal avhengig av forutgående aksjeprisutvikling, og slik at justeringen er maksimalt +/- 10 prosentpoeng fra standardsjokkene på hhv. 39 og 49 prosent.

Figur 4.4. Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskasser samlet

Figur 4.5. Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for private og kommunale pensjonskasser per 30. juni 2020

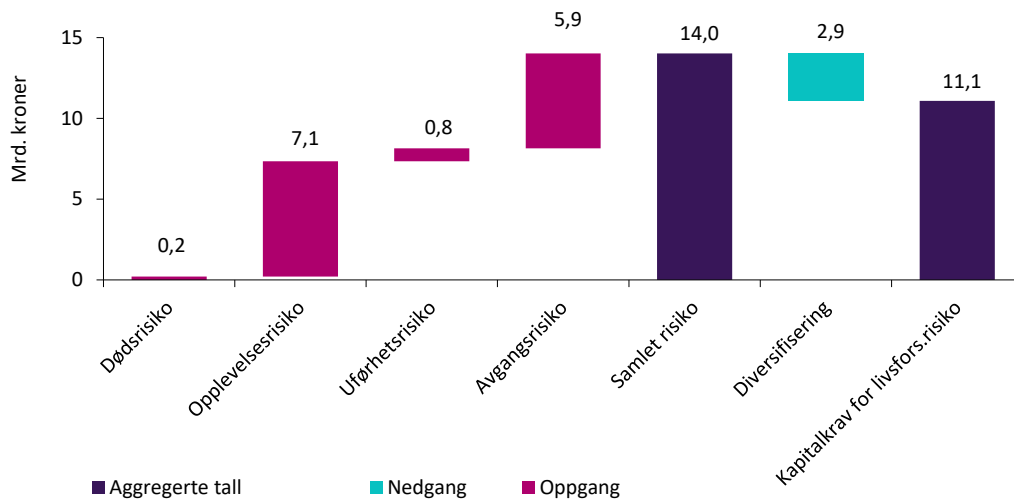
Renterisiko

- Pensjonskassenes samlede risiko ved renteendring (før diversifisering) var 8 mrd. kroner og utgjorde 10 prosent av samlet markedsrisiko (uendret fra 31. mars 2020).
- Pensjonskassene er utsatt for renterisiko i obligasjonsporteføljen. I tillegg er det renterisiko (avkastningsrisiko) knyttet til forsikringsforpliktelsene som varierer for ulike typer forsikringsforpliktelser. For private pensjonskasser er renterisikoen ved rentefall størst, mens kommunale pensjonskasser er mest utsatt ved renteøkning og verdifall på obligasjonsbeholdningen. Dette må ses i sammenheng med at arbeidsgiverforetaket (stat/kommune) dekker risikoen for lav rente gjennom plikten til å betale nødvendig rentegarantipremie. I private ytelsesordninger kan økte premier bidra til lukking av ordninger og ytterligere utstedelse av fripoliser som foretaket ikke kan kreve ytterligere premieinnbetalinger for.
- Offentlig tjenestepensjon utgjorde 47 prosent av pensjonskassenes forsikringsforpliktelser per 30. juni 2020, mens private, premiebetalende ytelsesordninger og fripoliser utgjorde hhv. 29 prosent og 23 prosent. Forsikringsforpliktelser knyttet til fripoliser utgjorde 63,5 mrd. kroner (42 prosent av private pensjonskassers forsikringsforpliktelser) per 30. juni 2020. Det er fem rene fripolisepensjonskasser.

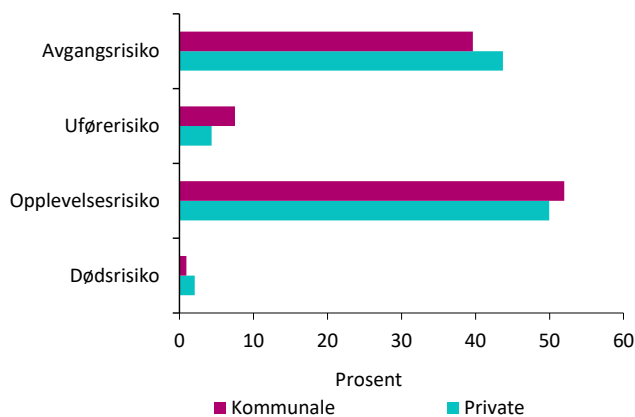
4.3 Livsforsikringsrisiko

- Solvenskapitalkravet for livsforsikringsrisiko var 11 mrd. kroner for pensjonskassene samlet per 30. juni 2020, som er ned 3 mrd. kroner fra 31. mars 2020.
- Opplevelsesrisiko, som er risiko for at de forsikrede lever lenger enn det som er lagt til grunn i det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget, utgjorde den største livsforsikringsrisikoen per 30. juni med 51 prosent av samlet livsforsikringsrisiko før diversifisering, se figur 4.6. Per 31. mars utgjorde opplevelsesrisiko 39 prosent av samlet livsforsikringsrisiko.
- Avgangsriskoen, som er risikoen for at kundene flytter sine kontrakter, ble redusert med 4 mrd. kroner i andre kvartal, og utgjorde dermed den nest største livsforsikringsrisikoen per 30. juni med 42 prosent. Avgangsrisiko gjelder produkter der midlene kunden får med seg ved flytting (flytteverdien) er høyere enn de forsikringstekniske avsetningene. Rentenedgangen i andre kvartal 2020 har økt verdien på de forsikringstekniske avsetningene og følgelig redusert differansen mellom flytteverdien og verdien på avsetningene. Avgangsriskoen er noe større i private enn i kommunale pensjonskasser per 30. juni 2020, se figur 4.7.

Figur 4.6. Bidrag til kapitalkravet for livsforsikringsrisiko per 30. juni 2020

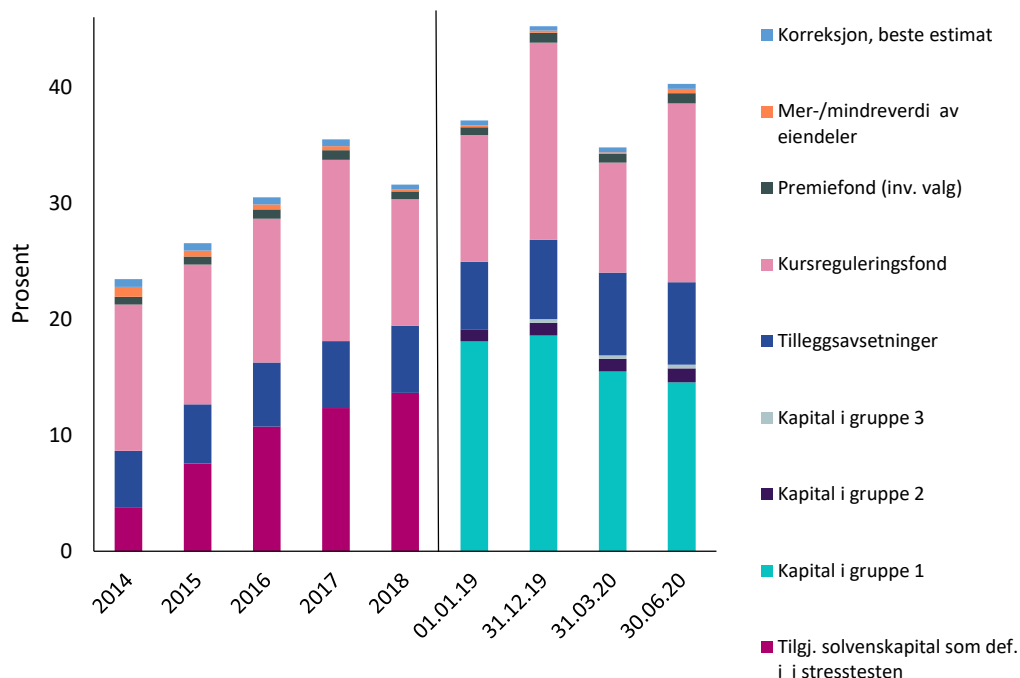
Figur 4.7. Bidrag til kapitalkravet for livsforsikringsrisiko for private og kommunale pensjonskasser per 30. juni 2020

5 Ansvarlig kapital

- Kapitalen inndeles i fire grupper etter kvalitet.² Kapitalgruppe 1 består av egenkapital, delårsresultat og ev. fondsobligasjoner. Ansvarlige lån som oppfyller nærmere angitte kriterier og risikoutjevningfondet inngår i kapitalgruppe 2. Kapitalgruppe 3 består av eiendeler ved utsatt skatt (fratrasket forpliktelser ved skatt) samt ansvarlige lån som ikke kvalifiserer for å inngå i kapitalgruppe 2. I tillegg inngår kursreguleringsfondet, tilleggsavsetninger og justeringer til virkelig verdi beregningsteknisk som "øvrige kapitalelementer".
- For pensjonskassene samlet var den ansvarlige kapitalen til å dekke det forenklede solvenskapitalkravet 112 mrd. kroner per 30. juni 2020 og tilsvarte 40 prosent av forsikringsforpliktelsene (uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond), se figur 5.1. Per 31. mars 2020 var den ansvarlige kapitalen 97 mrd. kroner og tilsvarte 35 prosent av forsikringsforpliktelsene. Den ansvarlige kapitalen er fortsatt en del lavere enn ved utgangen av fjoråret og ved utbruddet av koronakrisen.
- Økningen i kapitalen i andre kvartal skyldes i første rekke en økning i kursreguleringsfondet på 17 mrd. kroner som følge av oppgangen i aksjemarkedene. Til tross for et betydelig bedre delårsresultat i første halvår enn i første kvartal, ble kapitalen i gruppe 1 redusert i andre kvartal fordi rentenedgangen i kvartalet økte de forsikringstekniske avsetningene.
- Kursreguleringsfondet utgjorde den største andelen av den samlede kapitalen per 30. juni 2020 med 38 prosent, tett fulgt av egenkapital med 36 prosent.

Figur 5.1. Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for pensjonskassene samlet (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

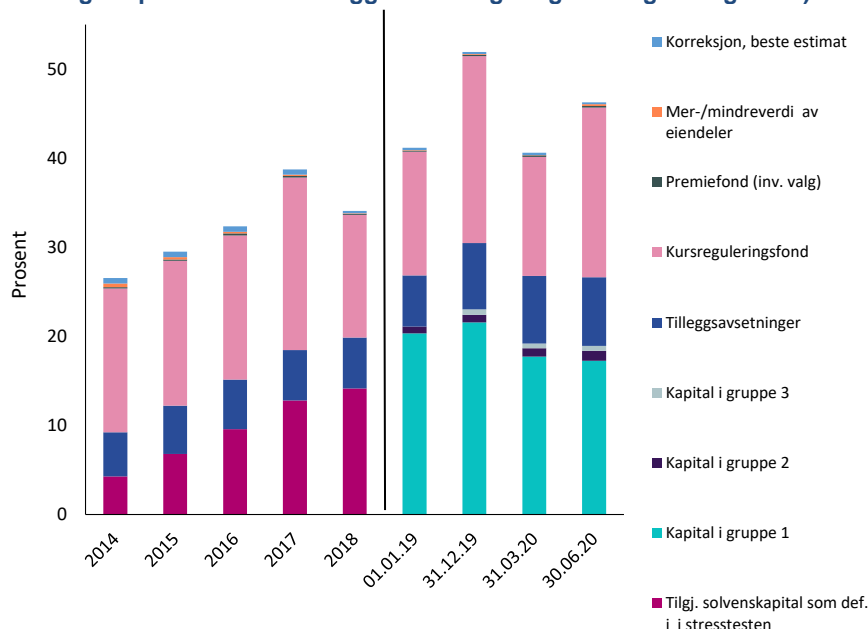

* Pensjonskassene hadde også kapital i gruppe 3 per 1. januar 2019 på om lag 0,7 mrd. kroner i form av eiendeler ved skatt (fratrasket forpliktelser ved skatt), men denne kapitalen ble ikke rapportert da kapitalpostene ble overført fra stresstesten der kapital i gruppe 3 ikke var definert.

² Se omtale i vedlegg.

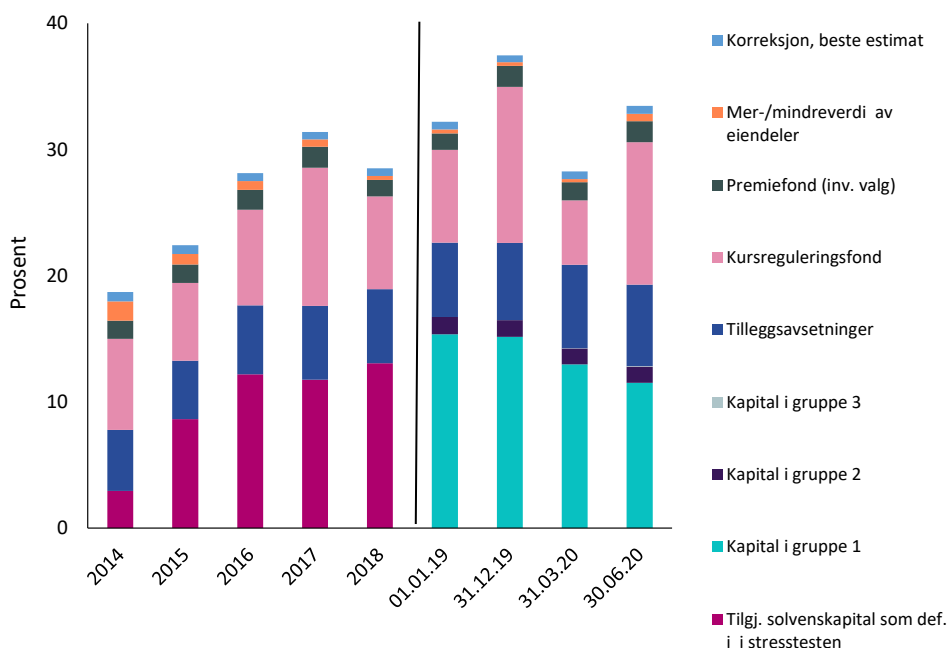
- For private pensjonskasser tilsvarte den ansvarlige kapitalen 46 prosent av forsikringsforpliktelsene per 30. juni 2020, opp fra 41 prosent per 31. mars, se figur 5.2. Kursreguleringsfondet og kapital i gruppe 1 utgjorde de største kapitalelementene med henholdsvis 44 prosent og 33 prosent av den ansvarlige kapitalen per 30. juni.

Figur 5.2. Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for private pensjonskasser (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

- I kommunale pensjonskasser tilsvarte den ansvarlige kapitalen 33 prosent av forsikringsforpliktelsene per 30. juni 2020, opp fra 28 prosent per 31. mars, se figur 5.3. Kursreguleringsfondet og kapital i gruppe 1 utgjorde de største kapitalelementene med 34 prosent.

Figur 5.3. Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for kommunale pensjonskasser (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

6 Metodevedlegg

Solvenskapitalkravet (samlet tapspotensial)

Det nye solvenskapitalkravet for pensjonskasser er basert på hovedprinsippene i Solvens II, og er en videreføring med noen tilpasninger av Finanstilsynets stresstest for pensjonskassene. Solvenskapitalkravet avhenger av risikoen knyttet til investeringene og forsikringsforpliktelsene og er utformet for å sikre at pensjonskassene har en finansiell buffer utover de forsikringstekniske avsetningene. Solvenskapitalkravet skal dekke risikoen for tap av pensjonskassens ansvarlige kapital og ved beregningen skal all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til pensjonskassens samlede virksomhet tas i betraktning. I stresstesten og i det nye regelverket beregnes solvenskapitalkravet ved beregning i risikomoduler og undermoduler, hvor resultatet aggregeres opp til et samlet krav (samlet tapspotensial) ved bruk av korrelasjonsmatriser, som reflekterer antatt samvariasjon mellom de ulike risikoene i stressede situasjoner. Risikoene som hensyntas er markedsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. I tillegg foretas det et sjablongmessig fradrag på 15 prosent for den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt.

Ansvarlig kapital

Den ansvarlige kapitalen til pensjonskassene følger de samme prinsippene som i Solvens II, og består av basiskapital og supplerende kapital. Basiskapitalen består av differansen mellom verdien av eiendeler og verdien av forpliktelser med tillegg av eventuell ansvarlig lånekapital og øvrige kapitalelementer. I denne sammenheng skal både eiendeler og forpliktelser (inkl. forsikringsforpliktelser) verdivurderes etter markedsverdier. Supplerende kapital er kapital som kan kalles inn for å dekke tap. Dette kan blant annet være innkalt, men ikke innbetalt kapital, garantier eller lignende. Supplerende kapital kan bare medregnes i solvenskapitalen når Finanstilsynet har gitt eksplisitt godkjenning til dette og det er omfattende krav til søknad om å få godkjent supplerende kapital. Ingen pensjonskasser har foreløpig fått godkjent supplerende kapital.

Den ansvarlige kapitalen (basiskapital og supplerende kapital) deles inn i tre kapitalgrupper basert på kvaliteten til den enkelte kapitalposten. Her følges de samme prinsippene som i Solvens II-regelverket. Kapitalgruppe 1 er kapital av beste kvalitet. Dette omfatter pensjonskassens egenkapital (ekskl. risikoutjevningfondet) og eventuell hybridkapital (fundsobligasjoner). Denne egenkapitalen (kjernekapitalen) består av innskutt kjernekapital og opptjent egenkapital. I tillegg vil egenkapitalen justeres som følge av overgangen til verdivurdering til markedsverdi. Delårsresultat før overskuddstildeling til kunder og skatt inngår også i kapitalgruppe 1.

Kapitalgruppe 2 er kapital av noe svakere kvalitet og inkluderer ansvarlige lån som tilfredsstillende nærmer angitte kriterier (herunder løpetid på minimum 10 år), risikoutjevningfondet og supplerende kapital. Kapitalen som inngår i kapitalgruppe 2 dekker ikke nødvendigvis ethvert tap til enhver tid. Risikoutjevningfondet kan kun benyttes til å dekke negativt risikoresultat³. Ansvarlig lån er en kapitalpost med tidsbegrensning og supplerende kapital er kapital som ikke er innbetalt.

Kapitalgruppe 3 omfatter eiendeler ved utsatt skatt (fratrasket forpliktelser ved skatt) og ansvarlige lån som ikke tilfredsstillende kriteriene for å kunne medregnes i kapitalgruppe 1 eller 2.

Det er krav til sammensetningen av den ansvarlige kapitalen som skal dekke solvenskravet. Kapitalgruppe 2 og 3 kan til sammen medregnes med inntil 50 prosent av solvenskapitalkravet, og av

³ Negativt risikoresultat oppstår når den faktiske utviklingen i dødelighet og uførhet er mer negativ enn det som er forutsatt i premietariffen. I år der risikoresultatet er positivt (utviklingen er bedre enn forutsatt), så kan pensjonskassen sette av inntil 50 prosent til et risikoutjevningfond.

dette kan kapital i kapitalgruppe 3 medregnes med inntil 15 prosent av solvenskapitalkravet. Det er også et krav om at hybridkapital (fondsobligasjonslån) maksimalt kan utgjøre 20 prosent av den samlede kapitalen i kapitalgruppe 1.

Pensjonskassene har anledning til å bygge opp bufferkapital mot kortsiktige markedssvingninger, herunder tilleggsavsetninger og urealiserte gevinster i form av kursreserver (kursreguleringsfond). Ved positivt avkastningsresultat kan pensjonskassene velge å foreta tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetninger er bufferkapital som kan benyttes hvis avkastningen på pensjonsmidlene ikke møter det garanterte avkastningsnivået, men tilleggsavsetninger kan ikke dekke negativ avkastning.

Under Solvens II justeres solvenskapitalkravet for den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger, som reflekterer at en andel av tapene som oppstår vil belastes kunden i form av lavere fremtidig bonus (tap av f.eks. tilleggsavsetninger eller annen fremtidig overskuddstildeling), og dermed ikke direkte påvirker foretakets soliditet. I solvenskapitalkravet/stresstesten for pensjonskasser er den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger, som en forenkling, delvis hensyntatt i beregningen av renterisiko, og delvis hensyntatt ved at bufferfondene (kursreguleringsfondet og tilleggsavsetningene) inngår i bufferkapitalen.

Kapitalgruppe 1	Kapitalgruppe 2	Kapitalgruppe 3
Innskutt egenkapital	Risikoutjevningfondet	Eiendeler ved utsatt skatt
Annen opptjent egenkapital	Ansvarlige lån	Ansvarlige lån
Delårsresultatet før overskuddstildeling til kunder og skatt	Supplerende kapital	
Justering i avsetninger ved overgang til markedsverdi		
Fondsobligasjonslån/hybridkapital		

Øvrige kapitalelementer som teller fullt ut som ansvarlig kapital, men som ikke er allokert til kapitalgrupper:

Tilleggsavsetninger
Kursreguleringsfondet
Premiefond for ytelsesbasert foretakspensjon med investeringsvalg i henhold til lov om foretakspensjon § 11
Merverdi eller mindreverdi av eiendeler utover bokført verdi
Korreksjon for endrede biometriske forutsetninger som kan medregnes i ansvarlig kapital

Overgangsregler

Det er fastsatt overgangsordninger for forsikringstekniske avsetninger og ansvarlige lån. Overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger gir rom for å redusere de forsikringstekniske avsetningene tilsvarende en andel av differansen mellom forsikringstekniske avsetninger beregnet etter det nye regelverket og forsikringstekniske avsetninger beregnet etter solvensmarginregelverket (Solvens I). Overgangsregelen innebærer at en eventuell økning i verdien av forsikringsforpliktelsene ved overgangen til nytt regelverk fases inn lineært over en periode på 16 år. I 2020 er innfasingen på 4/16 for pensjonskassene (tilsvarende innfasing som for livsforsikringsforetakene), opp fra 3/16 i 2019 da solvenskapitalkravet trådte i kraft. Overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger kan ha

særlig stor betydning for pensjonskasser med en høy andel fripoliser, da disse har vesentlig høyere verdi på forsikringsforpliktelsene under nytt regelverk enn under Solvens I.

Det er også fastsatt en overgangsregel for medregning av ansvarlige lån. Under Solvens II er det stilt en rekke vilkår som må tilfredsstilles for at ansvarlige lån skal medregnes i den ansvarlige kapitalen. I det nye solvenskapitalkravet for pensjonskasser har man lagt reglene i Solvens II-regelverket til grunn for medregning av ansvarlige lån i ansvarlig kapital. Det er fastsatt overgangsregler for ansvarlige lån, slik at alle eksisterende ansvarlige lån vil kunne medregnes i kapitalgruppe 2 i en overgangsperiode på 10 år. Dette innebærer at eksisterende ansvarlige lån under overgangsregelen likebehandles med nye ansvarlige lån som blir tatt opp i samsvar med kriteriene i det nye regelverket.